

SETMANARI HUMORÍSTICH, POPULAR Y CATALÁ DE BONA MENA
 DESLLIGAT DE TOT PARTIT POLÍTICH
 SORTIRÀ CADA DIVENDRES

Se trobará en tots los kioscos de la Rambla y demés llocs de venda de periódichs

Encàrrechs y correspondencia: Carrer de Barbará, n.º 16 bis, entressol porta 1.ª

Número solt, 5 céntims. - Suscripció per un any, 3 pessetas.

SUMARI: Text: De tot arreu, per Rata Sabia.—Anyorança, (poesia) per F. Carreras.—Sociologia, per Franch.—Cartas de fora, per Oixench, Joanet d'Espolla, y Prim Pastanaga.—Lo poll y la pussa, (poesia) per F. de S. M. y L.—La Francisqueta dels ulls blaus, per Lo Concu de Segalers.—Gotims, (poesia), per Angelet de la Satalia.—La loteria, per A. P. E.—A la vora del foc.—Trenca-closcas.—Per falla.

ACTUALITATS

Tants vots que diu que s'han pagat á mil pessetas, y 'l meua no l'han volgut ni de franch.

Al costat dels colegis electorals no s'hi pert l'estona remenant las escombrerías.

—¿Desde quant porta sombrero, Marieta?
 —Ay, ay, que no ho sap que 'l de casa ha sortit diputat.

Fins qu'aquesta senyora vulgui agafar l'escombra per llensar tan ipócritas mogigangas.

DE TOT ARRÉU

Iglesia militant està de dol per la pèrdua de l' il·lustre Bisbe de Terol, Dr. D. Anton Estalella y Sivillá.

Dotat d' una intel·ligència privilegiada, d' un caràcter afable y bondados, caritatiu en extrém, senzill y modest, ab un dó de gents com pocas personas el tinguin, l' Iglesia y la pàtria podian esperar molt de tant insigne Prelat.

Rebi sa distingida familia y particularment nostre estimat company D. Manuel Guasch l' expressió de nostre condól.

La Seu de Barcelona plora també la mort de son Degá, l' il·lustre Dr. D. Joseph Casas, més que Secretari, amich estimat del Venerable Pastor d' aquest Bisbat.

No per ser temut lo desenllaç de la seva malaltia ha deixat de sorprendre dolorosament al senyor Bisbe, que al rébrer la trista nova sortí immediatament de Arenys de Mar, ahont havia arribat pochos dias avans, obtinguent una acullida falaguera y sent obsequiat ab una serenata per los coros que cantaren lo «Cant del Arenyench», poesia del inspirat y humil poeta, l' exemplar sacerdot del Oratori de S. Felip Neri, Rvt. D. Lluís Valls y Dalmases.

Tota vegada qu' estém posats á parlar de morts, farém menció també del rich banquer juheu Hirsch que deixa una fortuna de 189 millions de duros.

No tingué capritxo que sa fortuna immensa no li dés medis de realisar, á excepció del de ser sóci de l' elegant casino de París *L' Union*, ab tot y tenir un titol nobiliari. Son despit fou tant grant que s' en aná de París y s' establí á Lóndres. Allí veigé morí á son fill únich y ell ha mort ara en un hostal de mala mort, de viatge, d' un atach apoplétich, sobre una márfega, rodejat de dos ó tres lacayos que no savían que fer. ¡Ell que s' havia fet construir un llit de bronze incrustat d' or que li costá 40.000 duros!

Ab tot y correr lo perill de que donguin á aquestes quatre notes, nostres llegidors, d' article necrológich, no volém deixar de consignar la mort de Sor Juana de Chantal, Superiora general de les Monjes de la Providencia á Brest.

Quan la guerra franco-prusiana de 1870, Sor Juana Chantal era Superiora de la Comunitat de Chateauroux, de qual ciutat s' apoderaren los prusians, després de héroica resistencia. Sor Juana tenia amagats en los soterranis del Convent molts soldats y voluntaris que no foren descoberts pel enemich. Més un pobre voluntari que trovaren ferit un un graner anava á ser fusellat. Sor Juana ho sab; s' presenta devant del Concell de guerra pera demanar l' perdó; sa petició fou rebutjada. La sentència vá á executar-se: l' heroica filla de la Caritat romp lo quadro, s' interposa entre 'l voluntari y l' piquet encarregat de fer foch y exclama: «Tireu si voleu; mes avans me fusellereu á mí.» Los fusells s' abaixaren y lo voluntari fou absolt.

A Bruselas se tracta de formar una Associació que dongui conferencies de doctrines católicas sobre la qüestió obrera, de modo que allí ahont hi hagi un orador socialista se presentarà un orador católich que refutará las opiniones del primer.

Segóns l' estadística publicada á Madrit dels matrimonis celebrats durant l' any 1895, resulta que de 4020 matrimonis, sols 14 ho foren civilment.

Aixó demostra la mala fé dels que pintavan que 'l poble espanyol sentia la necessitat d' aquesta trista lley del matrimoni civil. Aquestos datos ho desmenteixen solemnement.

Lo 21 de Juny del present any complirán 75 anys que Lleó XIII feu sa primera comunió. Aquest aniversari será celebrat per moltes associacions que promourán nombrosas comunions per aquell dia y presentant al Papa un Album ab la

firma de tots aquells que trevallin per aquesta idea.

Fá 50 anys que lo Rot Kolping fundá lo primer Circol obrer á Colonia.

Avuy existeixen á Alemanya 974 Circols, dels quals 248 son propietaris del edifici qu' ocupan.

Una defecció important ha suferit la Mascnería: Lo fundador de l' ordre á Egypte gran Hierophant, gran Sobera Comendador y gran Mestre Solutore Awentore Zola s' ha convertit de cór.

Los masons d' Hyeres han dat ocasió á que l' opinió pública se commogüés dias ennera. Havía mort Mr. Rebufat, h. dels mes famosos, arcalde de Carqueivane.

La familia del difunt qu' es cristiana volia enterrarlo com Deu mana, mes los HH. reclamaren sa presa y fou necessari entregarloshi. Un charlatán que per casualitat se trobava allí fou un dels que més cridaren exigint l' enterro civil. Al tornar de la cerimonia caygué mort de sopte.

L' Academia Bibliográfica-Mariana de Lleyda celebrarà lo XXXIV aniversari de sa instalació lo 18 Octubre en honor de Nostra Senyora la Verge del Camí.

RATA SÁBIA.

ANYORANSA

— Filla meva, ma filleta,
molt tristeta
veig ta cara avuy ¿qué tens?
¡No amagues á ta mareta
lo que sents!

— ¿Perqué avuy en tes galtetes
les rosetes
no hi veig, que sempre hi vegí,
ni tes dolças cançonetas
puch sentir?

— Per veure si la alegría
trobaria,
al jardí avuy he baixat;
¡totes les flors que hi tenia,
s' han secat!

Aucells que ahir hi escoltava
hi cercava
lo meu cor enamorat;
y 'ls aucellets que estimava
n' han marxat.

— ¿Sols perque al jardí s' hi esfloran
les flors, moran
les de tes galtetes, goig meu?
¿Perque marxan les aus, ploran
los ulls teus?

— Es que les flor y aucells, mare,
moran ara
perque 'l sol d' estiu fugí.
¡Pobres flors! si 'l sol tornara,
tornarian á florí.

— ¿Qué hi vol dí aixó, filla meva,
ab la teva
melangia y desconhort?
— Molt se sembla la sort seva
ab ma sort:

Flors y cants jó, mare mia;
ans teria
com los tenia 'l jardí;
mes, com lo sol se 'm moria
cants y flors se 'm van morir.

Tornaume lo sol qu' adoro,
que, mort éll, jo també 'm moro;
tornaume lo meu amor
y en mes gales, veureu roses,
oureu mes cançons meloses
y veureu joya en mon cor.

F. CARRERAS.

SOCIOLOGIA

LA GRAN NACIÓ

El motiu de la discussió en lo Senat dels Estats-Units d' América d' una proposició en que 's glorifican los incendis y asesinats dels que tenen á Cuba y á Espanya trastornadas de veras, s' ha fixat una mica l' atenció sobre lo que es aquella gran república, que fins are s' ha presentat com á modelo de civilisació, honradés y llibertat.

No hi deixa d' haber qui digui que á Espanya anem malament per sobra de gent que 'ns vulguen arreglar; aixó es de polítichs; donchs bé, als Estats-Units aquesta mena de vividors se calcula que ascendeixen á la friolera de 20,000.

Aquí tothom crida contra les eleccions dites que 's fan trampas y que 'ls candidats nomes van al districte en los temps electorals: á la república-modelo aixó no passa; hi han uns agents especials (y que 's guanyan molt bonas primas) que 's cuidan de fer sortir diputat ó senador al qui vulguen y per ahont vulguen; Mr. A. vol ser, per exemple, diputat per la Florida: se 'n va al agent; aquest que ja té estadística, planos y tot lo servey organitzat, segons la dificultat del éxit demana tal qual quantitat y queda 'l tracte fet; Mr. A. no ha de cuidar de res més ni preocuparse. Si á l' entrevista surt un Mr. B. y ofereix mes prima al agent, sol succehir que aquest es queda ab los quartos de tots dos y surt qui mes paga.

Los ciutadans, es dir la masa general del poble, no s' ocupa de las eleccions pera votar, sino pera fer apostar á favor de Mr. A. ó de Mr. B. Mr. B. sortirá perque ha donat mes que Mr. A. hi aposto tant; donchs jo 'm jugo tant á favor de Mr. A., perque en lloch d' un agent ne té dos. Lo vici del jugar y fer en consecuencia un *krack* lo millor que 'ls deixa sense un quarto, es alló molt comú.

Un altre cosa que retrata també lo que es lo célebre ciutadà lliure tantas vegadas presentat com á modelo, es la qüestió de las pensions. Als Estats Units hi ha com á Espanya lo que aquí se 'n diuen *retiros* y *orfandats*. Donchs bé, es tal l' abús y l' escandol que hi ha en ellas, que no fa molt temps lo pressupost de la república-modelo tenia un déficit mensual de 8 millions de dollars, las pensions ascendien mensualment á 11 millions. Si al cap de vall haguessin sigut justas, res hi hauria que dir; pero tal está la cosa, que Mr. Cleveland, son actual president, vá habé de formalisarse de veras y dictar una lley (que ja 's pot suposar com se compleix, ab alló de feta la lley feta la trampa), pera evitar las asquerositats que 's feyan.

Are precisament fará un any, per l' Abril de l' any passat, lo *New York Herald* donava compte d' un cas... curiosíssim. Una ciutadana que acabava de quedar vinda demanava al Estat una pensió crescutíssima, fundantse en que lo seu marit havia mort d' un reuma que havia agafat per ser massa humidas unas oficinas en que treballava en lo temps de la guerra de l' any... 1862! es á dir, per un reuma que l' havia tingut feya 30 anys.

Un altre modo de negociar aquets ciutadans, tan lliures y modelos, es ab uns crédits votats pera construir edificis pera 'l servey públich. Diners se 'n han gastat molts, pero edificis...

Aixó es (la cosa millor, perque queda molt per dir) aquella gran nació de la llibertat, de qui sab quantas cosas mes, que tantas dotzenas de vegadas han tret com á modelo los *sabis* y *amichs del progrès* de la nostra terra.

FRANCH.

CARTAS DE FORA

Oix, 27 d' Abril

Lo Sr. Mestre d' escola d' Oix, docte deixeble de la Camama de 'n Calsas, s' ha fet Campané, no de la esglesia, perque es dels que tenen pó que la volta los caiga sobre, sino de estudi. Desque son sogre no ha sabut entendres, l' ha recullit en sa casa y ghont dirían lo fa dormir? En un llit posat en el estudi, y com los noys no hi caben, los ha fet l' estudi sota un roure per no tenir que dirlos «feu campana.» Los pares s' han queixat ab la Junta y en compliment de sa obligació, dita junta ha passat visita al estudi y ha enconrat al Sr. Mestre fent campana, vuy dir á cassar aucells. Aixó essaberse entendre, com diria la camama, vuy dir robar los quartos que ab tanta penuria pagan los pares y als noys lo que jamay podrà dit senyor Mestre restituir. A dit Sr. Mestre se 'l té sempre corrent de pago y éll está corrent fora el estudi. Ah, si gobernés en el cap de Provincia mon avi, que portava una barretina de las de tres, quins colps de barretina li donaria!

OIXENCH

Castelló de Ampurias, 20 Abril 1896

Nostra gent, que á pesar de respirar lo pesant ayre d' una atmósfera prenyada d' indiferentisme é irrelligió; que á pesar de la descarada guerra de la impietat que 's passeja triomfant per sobre nostres mes venerables costúms; nostre poble que á pesar de tot axó, serva com á penyora santa la volguda Fé dels avis, veyent inútils tots los medis materials y acudint als sobrenaturals, gira 'ls ulls al cel, mullats per piadoses llagrimas que

enardeixen més la plegaria de un cor que creu y espera... ¡Oh, sí, gran fou l'espectacle que dona la vila y plana de Castelló de Ampurias!

Sens distinció de classes ni categorías, desde'l rich propietari al senzill jornalé, desde'l que goza les comoditats d'una grossa fortuna, com l'honrat menestral que jornalment treballa pera guanyarse la vida, tots, en santa germanó que'n vá vol buscarse en altre banda, acudiren á engrossar les files de la interminable professó, que presidí la Corporació Municipal en pés.

Lo Sant Crist negre que sols surt del temple sant quan una forta calamitat sumeix la comarca en desconhort y desgracia, fou passejat pe'ls afores seguit de piadosos cántichs y de les plegaries fervents de tot un poble.

Un vellet que m'acompanyava, va contarme, que una vegada, quan ell era molt petit encara, nostra comarca se trovava com avuy, flagellada per una espantosa sequia, que amenassaba acabar ab los fruits de tota una cullita. Ferense plegarias y se tragué en professó lo venerat Sant Crist negre que al eixir de l'Esglesia revia'l bés ardent del sol, que brillava ja'n la cayguda de sa triomfal carrera... mes avants de retornar al temple, ja la pluja benefactora ruxava junt ab les llágrimes dels entermits pagesos los esmortuhits sembrats de la terra ampurdanesa!

Y aixó's conta y's creu á pesar dels ninots de La Esquella, á pesar de les burles de La Campana y á pesar dels brams desconcertats de tota la impietat reunida.

JOANET D'ESPOLLA.

Rosas, 19 Abril 1896

Lo digne Sr. Rector d'esta parroquia, fentse intérprete dels sentiments de sos feligresos y comprenent lo desítj de tots, en repetir las plegarias que pel mateix motiu d'avuy van celebrarse l'any 92, determiná que á las 2 d'aquesta tarde s'aniria ab profesó, al oratori ó capella de D. Miquel Coll situada á mitja hora escassa de la vila, per implorar de Deu nostre Senyor la tan ansiada pluja si es que convingui, ó ne som mereixedors.

Com alguna vegada s'ha volgut dir que aquí reinaba la impietat, he de fer constar que pocas personas van quedar á casa. Tothóm, pot dirse, formá com un sol home y resant ab fervorosa devoció van trasladarse al punt senyalát, ahont tardaren poch en arriarhi de igual manera los habitants de Palau, poble vehí.

Reunits devant l'oratori los dos pobles en número que no baxaria de 3.000 ánimas, Mosen Francisco Mají pronunciá un sermó nutrit de fets históricos, logrant ab sa fácil paraula fer llagrimemar los ulls de la majoria dels concurrents. Després se procedí á una cerimonia corresponent á semblants actes, y ab la mateixa forma ab que van reunirse entre cants é himnes á Deu se despediren tots los que tenen verdadera fé ab Nostre Senyor despreciant á certa classe que volen fernos passar plassa de llanuts.

Queda disposat per sempre son segú servidor
PRIM PASTANAGA.

LO POLL Y LA PUSSA

QUENTO

Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll va caure al perol, la pussa s' vestí de dol. Quan va está endolada va aná á dá una passejada. Troba una figuera. —¡Ay! figuera, si ho sabias, prompte te n' esfullarias. —¡Qué t' ha passat? Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll va caure al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat. Troba un xay. —¡Ay! xay, si tú ho sabias, la pell te n' llevarias. —¡Qué t' ha passat? Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll va caure al perol, la pussa s' vestí de dol y jo m' he esfullat desseguida. Troba un porch. —¡Ay! porch, si tú ho sabias, prompte t' sucarrimarias. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa

passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll caygué al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat y jo la ped m' he llevat. Troba un bou. —¡Ay! bou, si tú ho sabias, las banyas te n' traurias. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll va caure al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat, lo xay s' ha llevat la pell y jo m' he sucarrimat. Troba un forné. —¡Ay! forné, si tú ho sabias, dins lo forn te ficarias. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll caygué al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat, lo xay s' ha llevat la pell, lo porch s' ha sucarrimat y jo m' he llevat las banyas. Troba un hortolá. —Hortolá, si tú ho sabias, dins la terra t' colgarias. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll va caure al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat, lo xay s' ha llevat la pell, lo porch s' ha sucarrimat, lo bou s' ha llevat las banyas y jo m' he ficat dintre del forn. Troba un apotecari. —Apotecari, si tú ho sabias, prompte trencarias los pots de las medicinas. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll va caure al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat, lo xay s' ha llevat la pell lo porch s' ha sucarrimat, lo bou s' ha llevat las banyas, lo forné s' ha ficat dintre del forn y jo sota terra m' he colgat. Troba una font. —¡Ay! font, si tú ho sabias, prompte te n' aixugarias. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll caygué al perol, la pussa s' vestí de dol, la figuera s' ha esfullat, lo xay s' ha llevat la pell, lo porch s' ha sucarrimat, lo bou s' ha llevat las banyas, lo forné s' ha ficat dintre del forn, lo hortolá s' ha enterrat y jo he trencat los pots de las medicinas. La criada va á buscar aygua. —¡Ay! criada, si tú ho sabias, los cantis ne trencarias. —¡Qué t' ha passat? —Lo poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina, lo poll caygué al perol, la pussa s' ha vestí de dol, la figuera s' ha esfullat, lo xay s' ha llevat la pell, lo porch s' ha sucarrimat, lo bou s' ha llevat las banyas, lo forné s' ha enforat, lo hortolá s' ha enterrat, los pots de las medicinas l' apotecari ha trencat y jo tota m' he aixugat. La criada arriba á casa seva. —¡Criada, que t' ha passat? —He anat á la font y he trencat los cantis, porque l' aygua s' ha aixugat; l' aygua s' ha aixugat porque l' apotecari los pots ha trencat; l' apotecari ha trencat los pots porque l' hortolá s' ha enterrat; l' hortolá s' ha enterrat porque l' forné s' ha enforat; lo forné s' ha enforat porque lo bou s' ha llevat las banyas; lo bou s' ha llevat las banyas porque l' porch s' ha sucarrimat; lo porch s' ha sucarrimat

perque lo xay s' ha llevat la pell; lo xay s' ha llevat la pell porque la figuera s' ha esfullat; la figuera s' ha esfullat porque l' poll y la pussa passavan farina, tot passant, passant, la feyan fina; lo poll caygué al perol, la pussa s' vestí de dol.

F. DE S. MASPONS Y LABRÓS.

LA FRANCISQUETA DELS ULLS BLAUS

UN n' era d' axerida la Francisqueta dels ulls blaus. Per Pasqüetas féu la primera Comunió y era de veurerla vestideta de blanch, semblava un ángel. ¡Cóm brillavan aquell dia los seus ulls! Y no havian de brillar?

Ja li deya lo senyor Rector: Mira Francisqueta, los ulls blaus ó negres son lleitgs ó hermosos segóns es l' ánima que apunta per ells; y avuy, que als teus hi brilla una ánima pura y candorosa, los tens mes bonichs que may.

Mes axó era dos anys enrrera, després ¡oh després! la noya s' havia de guanyá l' dot... á ciutat n' hi van moltas, ¡quins salaris! Axó, axó... Y tal pensant varen dexarla aná á Barcelona... una minyona del mateix poble li va buscá una gran casa de lo que avuy se'n diuhensenyors; y jo'n dich polls ressucitats; de bonas á primeras ja li oferian cinch duros... quan va arrivá l' primer diumenge y va parlar á sos amos de á quina iglesia tenia d' anar á missa, se li van clavá á riure... quaresmas?... ¿dejunis?... ¿de peix? ¡quins romansos! dos amigas ab sos promesos l' acompanyavan als balls... que la mare no ho sapiga....

Avuy festa major del seu poble allí es, ab permís dels seus amos; ¡sembla una senyora de ral la pesa! vestida á la ridicola moda barcelonina, carregada de quincalla, ab mes pretensions que'l general Bum, Bum, y mes pardalets que no s' ajocan als arbres ds la Rambla.

L' ensopega'l senyor Rector á una cantonada, com si esperés la professó que encara té de sortir, y lluny de besarli la ma la Francisqueta, com solia, se li amaga y ne fuig com lo diable de la creu.

¡Ay! dels ulls blaus, sospira lo senyor Rector. ¡Quina animeta més negre s' hi deu entreveure! Y entra á la Iglesia mormolant un prech los seus llavis, mentres lo ninch nanch de las campanas senyalan l' últim toch de professó.

A la esparvillada Francisqueta ja la tenim tota presumida al balcó de casa seva ahont treyent lo cobrellit florejat, se la sent sorollarse més que un cascall.

Mare...? crida dirigintse á dintre, portaume agullas. Celdonia...? diu mirant á una vehina, aneu molt bigarrada...! Y vos Patrocini? ¡quina enremada! sembla que volen guanyar á tot lo carrer?... Mira la Mentera avuy trau tots los drapets al sol; cadena, bombas, banderetas, cobrellits y fins ginesta á la porta. Padri...? padri...? curreu que ja's sent la professó, ja's veu, ja passa.

Los gegants van al devant y fins las timbalas. Miren la bandera dels Isidrets; oh que'n deu ser de lluhida! y los balls de bastons?... ¡ay! lo Quimet, sembla un poll ros quan los balla; ¡quin cap de vidre volador!....

—Calla, li diu lo coguet padri, que s' apropa al balcó trambanejant, sostenintse sobre un gayato ahont li tremola la ma com la fulla al arbre;—calla Francisqueta, no mogues aquest escandall. Aré ja ets dona. Y ja tens ginesta pera tirar al Santíssim?....

—Mare...! veniu mare, que ja passa, diu l' inadvirtida Francisqueta tot fentli lloch al balcó, sens escoltar al jayet padri que s' agenolla; mentres esmola ella las estisoras pera retallar á tothom.

Miren, diu més baxet, ¡qué li está bé al noy de la Calamanda lo vestit blanch! Las sabatas li fan pega.

Y l' Enriquet de cal Basté?... va pentinat al Alfonso, ¡quina americana! Deu l' haje perdonat qui la va estrenar.

¡Uf! la dona del arcalde repetani, si que fa riure! S' ha empolvat fins al clatell. ¡Y quin mantón! Porta'l vestit esgayat ab xarreteras y las polacras de doré. Y com la pinta....!

¡Ah! y al senyor Simón ja se li ha trencat l' atxa. Mireu á la senyora Rita, quina por de gastar lo blandó; li toca á las dents.

Y aquestas que van al darrera?... Miren aquella avia quins rosaris més rovellats; deu esser una lledania.... ¡ja! ¡ja! ja passa, la última. Aquesta deu mirar si han perdut res las altras. ¡Y fins porta bastó!

